

PONAVLJANJE REČENICA U DJECE OŠTEĆENA SLUHA¹

LJUBICA PRIBANIĆ

primljeno: siječanj'98.
prihvaćeno: lipanj'98.

Izvorni znanstveni članak
UDK: 376.36

Ponavljjanje rečenica jedna je od metoda istraživanja kako djeca obrađuju jezik. Zadacima ponavljanja rečenica ispitali smo 20 gluhe djece pri kraju osnovnog školovanja i na početku srednje škole. Rezultati obrade na razini riječi pokazuju da ispitanici nešto više ispuštaju riječi u ponavljanju nego što čine ostale sadržajne ili gramatičke greške. Na razini rečenice (sadržaj) ispitanici najčešće ponavljaju rečenice s promjenama (93%), dok je tek 7% ponavljanja doslovno. U odnosu na gramatičnost rečenice 11% ponavljanja je uspješno, a preostalih 89% su neuspješna ponavljanja, od čega 66% otpada na gramatički pogrešno ponovljene rečenice koje su promijenjene i necjelovite.

UVOD

Da bismo proširili naše spoznaje o tome kako gluha djeca obrađuju hrvatski jezik poslužili smo se zadacima ponavljanja rečenica, jer se pokazalo da je taj način istraživanja dječjeg jezika dobar put da se sazna kako ona sastavljaju svoje iskaze i kako raščlanjuju tuđe da bi ih razumijela (Babić, 1997; Blaži, 1994, 1995; Ljubešić i Kovačević, 1992; Ljubešić i Schöler, 1995; Mogford, 1993; Rood i Braine, 1970).

U brojnim istraživanjima jezičnog razvoja djece oštećena sluha prevladavaju zaključci da se teškoće javljaju više u području sintakse i morfologije negoli u leksiku i to osobito pri obradi složenijih i neuobičajenih rečeničnih struktura (Bench, 1992; Mogford, 1993; Kretchmer i Kretchmer, 1990; Pribanić, 1991; 1993; 1998; Rodda i Grove, 1987; Wilbur i sur., 1989). Iako riječi same nisu od prevelike koristi u sporazumijevanju (Babić, 1997) činjenica je da djeca oštećena sluha temelje svoje jezičnogovorno sporazumijevanje na tematskim riječima, zanemarujući oblične nastavke i leksički prazne (gramatičke) riječi. Takvo sporazumijevanje, ako je dobro utemeljeno na kontekstu razgovora i situaciji, ipak dovodi do razumijevanja između čujućih i gluhih osoba. Rezultati istraživanja razumijevanja engleske sintakse u prelingvalno teško nagluhe djece koje je provela Bishop (1983)

slažu se s nalazima Paula i Quigleya (1984) koji kažu da gluhi ne samo da imaju zakašnjeli jezični razvoj, već su im i načini obrade u rješavanju problema drugačiji nego kod čujućih. Osim toga oni ističu da strategije koje su razvila gluha djeca slične onima kod djece bez oštećenja sluha koja imaju problema u sintaksi. Naravno da to možemo potkrijepiti nalazima Lurie još iz 1973. godine koji tvrdi da se mozak funkcionalno drugačije organizira, ako izostaje jedan od senzornih modaliteta (Luria, 1983).

PROBLEM I SVRHA ISPITIVANJA

Davno je zapaženo da djeca kada ponavljaju govor odraslih ne ponavljaju jednostavno mehanički ono što oni kažu u odnosu na svoju sposobnost pamćenja, ispuštajući i ignorirajući ostalo, već je vjerojatnije, kao što zaključuju Rood i Braine (1970), da je dječje ponavljanje aktivan proces asimiliranja i reorganizacije izričaja odrasle osobe u skladu s osobnom jezičnom kompetencijom. Dijete unosi svoja gramatička i semantička znanja u aktivan proces pona-

* Dr. sc. Ljubica Pribanić viši je asistent na Odsjeku za oštećenja sluha Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta.

¹ Rad je predstavljen na 5. znanstvenom skupu Fakulteta za defektologiju koji je održan od 23.-26. rujna 1997.